

מדרש תמונה

- מתודה -

תמונה היא אמצעי הפונה אל החושים ומעורר רגשות. היא אוניברסאלית, מגשרת על פני תרבויות ומעוררת הזדהות כלפי אנשים ומקומות גם רחוקים ולא מוכרים. תמונה הופכת מושג מופשט למשהו ממשי ומציאותי ועשויה להיחרט בזיכרון יותר מכל דבר אחר. פעילות עם תמונות מעוררת עניין ומעודדת יצירתיות. היא מהווה בסיס לפיתוח שיחה משמעותית בין המשתתפים.

השימוש במתודה "מדרש התמונה" מאפשר עבודה קוגניטיבית, רגשית וחברתית המתחילה מתוך תיאור תמונה או רצף תמונות וממשיכה בפרשנות הנסמכת על המקורות הפנימיים ועל הנסיון.

מזמינים את הילד "לקרוא" את התמונה: לפענח את הפרטים שהוא מזהה ולתת להם משמעות.

(קריאת טקסט חזותי" רחל שליטא 1999).

הילד מוסיף דימויים אישיים שמשלימים את הפרטים בתמונה ומקשר אותם למציאות מוכרת. התמונה מקשרת בין העולם החיצוני לעולם הפנימי ויוצרת שיח בין העולם המוצג בתמונה לבין מכלול ה"אני".

המתודה מאפשרת עבודה בשני מישורים:

במישור הגלוי: התבוננות וחשיבה הכוללות תיאור אובייקטיבי והבעה של עמדות, דעות ותחושות.

במישור הסמוי: עבוד רגשות, העלאת השערות, ניבוי והסקת מסקנות.

המישור הסמוי פוגש את עולמו הפנימי של הילד, את הפרשנות שלו לאירועים הכוללת רגשות ותחושות. פרשנות זו מובילה בהמשך הדרך לבניית עמדות בסיסיות בתפיסת העולם והדרך בה ראוי להתנהל בו.

מדרש תמונה יכול לשמש:

- כלי להמחשת מושגים.
- לפיתוח היכולת להבחין בפרטים, להבין את משמעותם ולהשוות ביניהם.
- לבחינת סוגי קשרים כמו סיבה ותוצאה.
- לביטוי עמדות ופיתוח תפיסת העולם של הילד.

ניתן לבנות פעילות כ"מדרש תמונה" על פי סכמה של 4 שלבים:

שלב 1 – הצגת התמונות - נותנים למשתתפים להתרשם מהתמונות ולתאר אותם תוך עידוד להשתמש ברפרטואר רחב של מילי ודימויים.

שלב 2 – המשמעות – באיזה נושא התמונות עוסקות? איזה יידע הן מעבירות? כיצד ניתן למיין אותן? להציב אותן על קו רצף?

שלב 3 – עיבוד והרחבה – מהם המסרים שהתמונות מעבירות? לאיזה מהם אני מתחבר? האם התמונה מבטאת מציאות מוכרת? בשלב זה המשתתפים יבטאו מחשבות ורעיונות (ניתן להשתמש באמצעי יצירה ולא רק בדרכים מילוליות)

שלב 4 – סיכום - אוספים את המסקנות שעלו מהדיון ומציגים את התוצרים. ניתן לעשות סבב ולאפשר לכל משתתף להביע מסקנה אישית ומה הוא "לוקח" מהפעילות.

טיפים חשובים:

- ניתן למצוא תמונות מעניינות ומגוונות ברשת (נספח)
- התמונות צריכות להיות ברורות, אטרקטיביות ובגודל שמאפשר זיהוי פרטים
- תוכן-התמונה צריכה ליצור אצל הילד הזדהות/מעורבות/סקרנות. היא יכולה להיות רלוונטית לעולמו או מסקרנת במידה כזו שהוא ירצה לקרב אותה לעולמו.
- ככל שהתמונה מורכבת יותר כך תתאים להפעלה לגיל היותר בוגר.
- יש לשמור על מידת הזהירות והטעם הטוב. להימנע מתמונות פרובוקטיביות או כאלה שעלולות לפגוע במי מהמשתתפים.
- חשוב לבחור תמונות שיש להן תרומה של ממש להשגת מטרות הפעילות.